

NATUR &
KULTUR

Vi ger ordet till fler.

Årsrapport stöd, stipendier
och priser 2024.

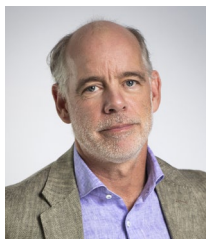

Vd har ordet

Natur & Kultur är mer än ett förlag. Vi är en stiftelse med ett uppdrag att stärka en demokratisk samhällsutveckling. Det gör vi genom att ge ut böcker och läromedel, samt genom att använda våra överskottsvinster till att stödja ideella ändamål. Dessa ändamål fokuserar bland annat på att stimulera och öka läsandet bland barn och unga samt på att underlätta förmedling av forskning till en bred allmänhet. Våra medel distribueras via stipendier, priser och direkta ekonomiska bidrag till organisationer som på olika sätt delar vår värdegrund.

Under 2020-talet har vi ökat den årliga avsättningen till de ideella ändamålen. Förra året fördelade vi ut ca 30,2 miljoner kronor. Det är 2,5 miljoner mer än året innan, och vi har för avsikt att fortsätta denna tillväxt.

I den här årsrapporten kan du läsa om hur våra medel och insatser når ut i samhället. Oavsett om de går direkt till författare, forskare eller organisationer hoppas jag att de bidrar till att stimulera till bildning och utbildning och därigenom stärker en demokratisk samhällsutveckling. Om du vill veta mer om vår ideella verksamhet är du varmt välkommen att höra av dig till mig eller till verksamhetens chef, Lotta Brilioth Biörnstad.

Per Almgren,
vd Natur & Kultur

Innehåll

Stöd/samarbeten

Läsning och läsfrämjande

Läsfrämjarinstitutet	4-5
Föreningen Drakkultur	6
En bok för alla	7
Förenade Förorter	8-9
Skolbibliotek Göteborg och Eslöv	10
Helamalmö	11
Den stora läsutmaningen	12
Författarcentrum Öst	13
Författarcentrum Väst	14
Översättarcentrum	15

Yttrandefrihet

Tillsammans i förening	16
Fanango	18
Höj Rösten Politikerskola	19
Expo	20
Svenska PEN	21
Civil Rights Defenders	22

Forskningskommunikation och forskning

Vetenskap & Allmänhet	23
Kungl. Vetenskapsakademien	24
Sveriges unga akademi.....	25
Forskning & Framsteg	26
Institutet för framtidsstudier.....	27
Linnéuniversitetet.....	28
Kungl. Vitterhetsakademien	29
Institutet för mediastudier.....	30
Rikstolvan.....	31

Stipendier

Natur & Kulturs litterära arbetsstipendium	34-35
Natur & Kulturs populärvetenskapliga arbetsstipendium.....	36-37
Natur & Kulturs särskilda stipendium	38-39
Årets översättarstipendium	40-41
Resestipendium för lärare	42-43
Cullbergstipendiet	44-45
Johan Hanssonstipendiet.....	46-47

Priser

Natur & Kulturs kulturpris	50-51
Natur & Kulturs debattbokspris	52-53
Natur & Kulturs populärvetenskapliga pris.....	54-55
Ingvar Lundbergpriset.....	56-57
Årets översättning	58-59

Ekonomi

Ekonomisk sammanställning	60
Stödmottagare	61
På gång 2025	63
Arbetsgrupp	64

I Läslandet får böckerna liv

Natur & Kultur ger stöd till Läsfrämjarinstitutet för att det på ett strukturerat och målgruppsnära sätt arbetar med läsfrämjande verksamhet där läsningens infrastruktur är svag.

Läsfrämjarinstitutet stärker barns sociala och kulturella kapital genom att stimulera läslust och skapa läsvana. Natur & Kulturs stöd går till att utveckla metodiken kring *Läslandet* för att ge en stabil grund för verksamheten och göra det möjligt att sprida metoden till fler platser.

Läslandet har en framgångsrik metodik där barn och deras medföljande vuxna får vara med och gestalta en bok i fyrdimensionell högläsning som består av bok, berättarröst, improvisationsteater och medskapande. Ungdomar är engagerade som ledare i verksamheten och får möjlighet att utvecklas och vara läsande förebilder för yngre barn.

Läsfrämjarinstitutet är verksamt i socioekonomiskt utsatta områden i Södertälje, Botkyrka och Järvaområdet i Stockholm och samarbetar med förskola, skola, bibliotek och lokala aktörer.

Sagoprojekt skapar delaktighet på barns villkor

Natur & Kultur stödjer Föreningen Drakkultur för deras färgstarka sagostunder, teater och musikaler som har ett läsfrämjande och individstärkande syfte.

Natur & Kulturs stöd går till projektet *Glittrande förändringskraft genom lek och lärande* som ska utveckla, testa och lansera en ny arbetsmodell för barn och pedagoger i förskolan. Målet är att väcka läslust och fantasi och stärka barnens språkutveckling och kognitiva förmåga. Projektet motverkar stereotypa köns-
mönster, mobbning och utanförskap.

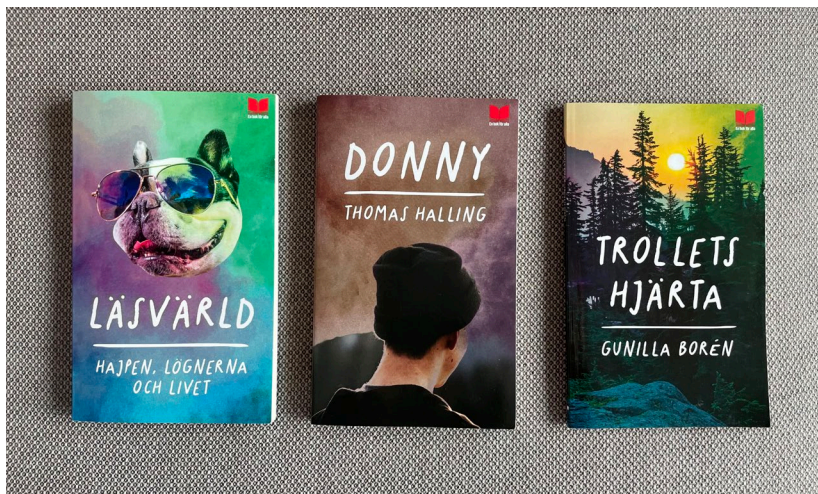
Under 2024 har tio förskolor i Västerås, Lidingö och Eskilstuna

samarbetat med teatersällskapet Bland Drakar och Dragqueens samt lokala aktörer. Barnen har tolkat de klassiska sagorna *Rödluvan* och *Hans och Greta* på helt nya sätt utifrån sina egna perspektiv. Genom kreativa och pedagogiska övningar har barnen skapat ny handling, egen koreografi, rekvisita och mycket mer. Varje samarbete har resulterat i en unik sagoföreställning skapad utifrån barnens idéer.

Foto: Johannes Helje

I projektet *Glittrande förändringskraft* skapar barnen en unik sagoföreställning utifrån sina perspektiv. Till vänster artisten **Inga Tivvel**.

Pocketböcker för mellanstadiet.

Bokgåvor i skolan väcker läsglädje

En bok för alla skapar läslust hos barn och unga som annars sällan kommer i kontakt med litteratur. Med hjälp av projektet I läslyftets spår får eleverna böcker som gåva i klassrummet.

Natur & Kultur har sedan 2021 gett stöd till En bok för alla för produktion och distribution av böcker som ska väcka läsglädje hos elever i socioekonomiskt utsatta områden. Eleverna får böckerna som gåva av läraren i klassrummet. Skolorna kontaktas via Skolverket efter att de har deltagit i satsningen *Samverkan för bästa skola*. Här erbjuds stöd till skolhuvudmän vars skolor har låga kunskapsresultat och

bedöms ha svåra förutsättningar att förbättra elevernas resultat på egen hand. Skolorna uppmuntras också att använda böckerna kopplat till kompetensutvecklande material från Skolverkets nationella fortbildningsprojekt *Läslyftet*. Projektet startade med fem böcker för högstadiet och kompletterades 2023 med tre böcker för mellanstadiet. Mer än 36 000 böcker skickades ut under 2024.

16-årige Marx Mukaru från Skarpnäck i Stockholm blev vinnare i poesiävlingen Ortens bästa poet 2024.

Poesi- och skrivtävlingar ger röst åt unga i förorten

Natur & Kultur stöder Förenade Förorter för att de samlar, mobiliserar och organiserar unga och unga vuxna i förorten. Deras verksamhet bidrar till att ge fler unga en röst.

Natur & Kulturs stöd går bland annat till de nationella tävlingarna *Ortens bästa poet* och *Ortens bästa penna*, som båda genomförs vartannat år. Tävlingarna är plattformar där unga talanger kan utvecklas och inspirera andra.

2024 testades ett nytt koncept för *Ortens bästa poet* (även kallad Sveriges största poesitävling) med auditions i åtta svenska städer för unga mellan 14 och 28 år. 16 deltagare gick vidare till en skräddarsydd poesiutbildning på tio veckor. Åtta av deltagarna tog sig vidare hela vägen till den stora finalen där 16-åriga **Marx Mukaru** från Skarpnäck utsågs till vinnare.

Det nya konceptet blev ett lyft, som bidrog till att ytterligare höja den konstnärliga nivån.

Bemannade skolbibliotek stärker elevernas läsning

Natur & Kultur ger stöd till skolbibliotek i Göteborg och Eslöv. Syftet är att uppmärksamma det bemannade skolbibliotekets viktiga roll för läsning och läsutveckling. Målet är att skolorna ska kunna utveckla sina skolbibliotek till en kraftfull pedagogisk funktion. Lärdomar från projekten ska också komma fler skolor till del.

Med stödet utvecklar skolorna i Hammarkullen i Göteborg sitt läsfrämjande arbete, bland annat genom boksamtal och författarbesök. Syftet är att biblioteket ska ha en naturlig plats i de lokala kursplanerna och vara en viktig del i skolans systematiska kvalitetsarbete. De två skolbibliotekarierna utvecklar arbetet tillsammans och möjliggör att Hammarkullsskolan, Emmaskolan och

Nytorpsskolans kan följa elevernas läs- och skrivutveckling över tid.

På Norrevångsskolan och Carl Engströmgymnasiet i Eslövs kommun har skolbiblioteken utvecklat hållbara metoder för att främja läsning, bland annat genom *shared reading*. Skolbibliotekarien samarbetar med lärarna för att skapa bokcirklar, författarbesök och arbeta med text och scenkonst.

Foto: Hammarkullsskolan

Skolbiblioteket i Hammarkullen

Foto: Carl Engströmgymnasiet

Shared reading i Eslöv

Foto: Helamalmö

På Nydala erbjuds läsning och läxhjälp.

Unga ledare väcker läslust hos barnen

Natur & Kultur ger stöd till organisationen Helamalmö, som verkar för social rättvisa och hållbarhet med särskilt fokus på barn och unga i Malmö.

Helamalmö engagerar varje år 4 500 unika deltagare i sina olika verksamheter. Natur & Kulturs stöd går till verksamheten på Nydala i Malmö där man bland annat arbetar med läsfrämjande insatser för barn och unga. Under året har barnen fått läsa ett flertal böcker och efter varje läsning/läxhjälpstillfälle hålls en aktivitet för att stärka gemenskapen från bokcirklarna. Några av aktiviteterna har varit bingo, forumteater, brädspel, bakning med mera. Varje vecka erbjuds

läxhjälp för att stötta barnen i skolarbetet och bygga en bro med läsningen.

Helamalmö och Tillsammans i förening (TIF) har tillsammans genomfört en del av en utbildning för unga ledare med fokus på konspirationsteorier och källkritik. Tio unga ledare från Helamalmö blev utbildade cirkelledare och man anordnade flera föreläsningar kring ämnet.

Tävling för ökad läskondis hos fjärdeklassare

Natur & Kultur är med och arrangerar lästävlingen *Den stora läsutmaningen* för att inspirera till läsning och bidra till läsvanor hos barn. I tävlingen utmanar Sveriges fjärdeklassare varandra att läsa extra mycket under en termin.

Den stora läsutmaningen är ett bokbranschinitiativ som drivs av Natur & Kultur, Rabén & Sjögren, Bonnier Carlsen och Adlibris med målet att skapa ökad läskondis och bidra till att läsning blir en vardagsvana. Nära 65 000 elever antog utmaningen hösten 2024, vilket motsvarar över hälften av landets alla årskurs 4-elever. Under tävlingsperioden

uppmuntras eleverna genom roliga utmaningar och digitala författarbesök. Den klass som samlar ihop flest läsminuter vinner en klassresa till Astrid Lindgrens Vimmerby. En jury utser också vinnare i kategorin Årets läsresa för en klass som har gjort en anmärkningsvärd insats utifrån sina förutsättningar, och Årets läsutmanarbibliotek.

Foto: Tärnsjö skola

Klass 4 i Tärnsjö skola var den klass som läste allra mest i höstens läsutmaning. Eleverna läste i snitt två timmar och fem minuter per dag och elev.

Foto: Författarcentrum Öst

Författaren Lena Lindehag besöker Romaskolan.

Författarbesök väcker intresse för fackböcker

Natur & Kultur stöder Författarcentrum Öst för det läsfrämjande projektet *På riktigt – sakprosa i skolan*. Projektet erbjuder skolbesök av fackboksförfattare som kan väcka elevernas intresse för läsning.

Genom kreativa och inspirerande författarbesök med några av Sveriges främsta fackboksförfattare får eleverna verktyg för att kunna ta till sig olika sorters texter och utveckla sin kritiska förmåga.

Under 2024 har projektet utökats från regional till nationell nivå. Elever i års-

kurs 3–9 i glesbygd och socioekonomiskt utsatta områden får under tre år möjlighet att möta fackboksförfattare som via sina specifika ämnesområden kan inspirera till läs- och skrivlust. Målet är både att lyfta sakprosans roll och att stärka elevers förmåga att hantera olika typer av texter – en viktig kompetens för både utbildning och yrkesliv.

Gymnasieelever uttrycker sig i skrivtävling

Natur & Kultur ger stöd till den nationella skrivtävlingen *Jag skriver i dina ord*, för att den syftar till att öka läsförståelse och skrivförmåga hos gymnasieungdomar.

Tävlingen firade tioårsjubileum läsåret 2023-24. Natur & Kulturs stöd har gått till att genomföra uppföljande författarbesök i ett urval klasser runt om i landet. Intryck och intervjuer av och med elever publiceras på tävlingens webbplats och tävlingen marknadsförs i nyhetsbrev och annan kommunikation.

Bakom projektet står Författarcentrum

Väst, som förmedlar författarbesök till skolor, bibliotek och andra uppdragsgivare. Målet för skrivtävlingen är att bidra till ökad läsförståelse och skrivförmåga, minska avståndet till litteraturen och uppmuntra elevernas egna uttryck. Projektet vill också inspirera lärare och möjliggöra författarbesök som en del av undervisningen.

Foto: Lasse Arvidsson

2024 års vinnare av *Jag skriver i dina ord* fr.v. Klara Gustafsson, Fanny Skarin och Lina Westermarck.

Foto: Jarmo Väyrynen

Översättaren Arina Stoenescu besöker Askebyskolan i Stockholm.

Flerspråkiga barn utvecklar språkliga färdigheter

Natur & Kultur ger stöd till Översättarcentrum för projektet *Världens läsare!* där översättare besöker mellanstadieklasser för att inspirera eleverna att läsa på sina olika modersmål.

Målet är att uppmuntra flerspråkiga barn i socioekonomiskt utsatta områden att utveckla sina språkliga färdigheter och se flerspråkighet som en tillgång. Projektet vill på detta sätt öka delaktigheten och tillhörigheten i samhället och inspirera till språkutveckling.

Världens läsare! gör detta genom att låta professionella översättare möta barn på folk- och skolbibliotek. På ett lekfullt sätt vidgar de barnens kunskaper om och intresse för språk.

De förmedlar också att det finns behov av barnens språkkunskaper i samhället.

Efter ett pilotprojekt i Stockholm har projektet expanderat till Västra Götalandsregionen, Region Skåne och Region Kronoberg.

Sedan starten 2021 har Översättarcentrum genomfört över 240 besök på skolor och bibliotek med fler än 3 000 elever.

Unga ledare utbildas om näthat och desinformation

Natur & Kultur ger stöd till Tillsammans i Förening, som arbetar för att öka barn och ungas engagemang i samhällsutvecklingen, dels genom gratis aktiviteter för en meningsfull fritid, dels genom påverkansarbete.

Stödet för 2024 har gått till den första delen av det nya projektet *Ungas röster om näthat och konspirationsteorier*. Här utbildas unga personer från Tillsammans i Förening och organisationen Helamalmö för att kunna leda studiecirklar för barn och unga om näthat och desinformation. Man ska

även ta fram en metod för att kunna arbeta med detta tema med barn i fritidsverksamhet samt förbereda en kampanj som även kan nå ut nationellt.

Det långsiktiga målet är att motverka kränkningar på nätet och spridning av desinformation.

Foto: Privat

Utbildning för ungdomar inom TIF och Helamalmö inför arbetet med sociala medier, januari 2024.

”

Vi har en lång kö med barn som vill vara med i vårt Läslustprogram för att få läsa tillsammans med våra duktiga lässtödjare. Nu kan vi ta emot dem redan i vår. Många familjer kommer att bli glada.

FARDOSA OMAR, verksamhetsledare på Rinkeby
Folkets hus som fr.o.m. 2025 får stöd av Natur & Kultur.

Foto: Fanzingo

Fanzingos Shoo-redaktion på studiebesök hos Expressen.

Medieproduktion som ger unga en röst

Natur & Kultur stöder mediehuset Fanzingo för att det verkar för ett mer mångsidigt och inkluderande medielandskap i Sverige.

Fanzingos vision är att fler underrepresenterade ungas perspektiv ska spridas och inkluderas i samhället. I snart tjugo års tid har mediehuset gett över 50 000 unga människor färdigheter, möjligheter och trygghet att berätta sina historier genom film, radio, tidning och andra former av kultur och media.

Fanzingo driver ett flertal projekt som

exempelvis rapporten *Nyhetskoden* där nyhetsmediers rapportering av unga analyserats samt *Shoo TikTok* som är en lokal nyhetskanal skapad av ungdomar. Fanzingo utbildar också samhällsaktörer för att höja deras förmåga att inkludera ungdomarna och är på så vis en demokratiserande brygga mellan underrepresenterade unga och resten av Sverige.

Politiskt engagemang utanför politiken

Natur & Kultur stödjer Hög Röstens Politikerkola för dess arbete med att skapa politiskt engagemang bland individer från underrepresenterade grupper.

Politikerskolan har utvecklat en unik, partipolitiskt obunden ledarutbildning som öppnar nya vägar till politiskt deltagande. Stödet från Natur & Kultur har möjliggjort genomförandet av Hög Röstens Politikerkolas utbildning under läsåret 2024–25.

Utbildningen sträcker sig över två terminer och omfattar kursmoment som politiskt ledarskap, det politiska hantverket och förståelse för det politiska systemet. Redan efter halva utbildningsåret var majoriteten av deltagarna medlemmar i politiska

partier och majoriteten beskriver sitt engagemang som aktivt.

Deltagarna uppger dessutom att de har ökat sin kunskap om politiskt ledarskap, det politiska systemet och hantverket jämfört med innan utbildningen. Utbildningen har även stärkt deras upplevelse av att vara förberedda för att ta sig an politiska ledarroller. Under utbildningsåret matchas varje deltagare med en politisk ledare som, i rollen som mentor, stöttar dem i deras individuella utvecklingsresa.

Foto: Hög Röstens Politikerkola

Deltagarna får bl.a. lära sig om politiskt hantverk och det politiska systemet.

Foto: Expo

Expo bevakar en manifestation som samlade flera hundra personer både ur den konspirationstroende miljön och extremhögern mot "SVT:s indoktrinering".

Expo granskar rasistiska grupper och idéer

Natur & Kultur stöder Stiftelsen Expo som arbetar med granskning, opinionsbildning och kunskapshöjning om rasistiska grupper och idéer.

Natur & Kulturs stöd går till Expos kärnverksamhet. 2024 utsågs Expos tidskrift till Årets kulturtidskrift av föreningen Sveriges Kulturtidskrifter. Expo har fortsatt att utveckla det efterfrågade utbildningskonceptet *Kurage*, som rustar deltagarna att möta högerextrema idéer. Under året togs Expos nya sajt i bruk med syfte att tillgängliggöra Expos kunskap på ett bättre sätt. Expo har genom flera reportage under året granskat och belyst hur

radikaliseringen av unga eskalerar och resulterar i våldsdåd även hos väldigt unga barn.

Expo arbetar med att försvara demokratiska värderingar genom journalistisk granskning, opinionsbildning, kunskapshöjning och research i syfte att få fler att ta hotet från den organiserade rasismen på allvar. Expos vision är en levande demokrati där rasistiska idéer och organisationer saknar inflytande.

Svenska PEN ger stöd till hotade författare

Natur & Kultur stöder Svenska PEN som ger stöd till hotade författare och försvarar yttrandefriheten i Sverige och världen.

Svenska PEN opinionsbildar kring yttrandefrihet och konstnärlig frihet samt fungerar som kunskapsresurs för andra organisationer och myndigheter. I år arrangerades den andra upplagan av *Banned Books Week* i Sverige och intresset var explosionsartat. Över 800 bibliotek, skolor och bokhandlare lyfte fram förbjuden litteratur och censur och stod upp för allas rätt att läsa.

Året runt arbetar Svenska PEN med att stödja förföljda, hotade och fängslade författare. Även om världen går mot mer auktoritär utveckling finns det ljusglimtar. I Turkiet frigavs exempelvis journalisten Nedim Türfent, författaren Yavuz Ekinici undvek ett åtal där han riskerade ett sju år långt fängelsestraff för sin roman, och poeten İlhan Sami Çomak släpptes efter 30 år i fängelse.

Foto: Svenska PEN

På Svenska PEN:s evenemang finns alltid en tom stol som representerar de kollegor som av olika anledningar inte kan vara med. Här syns poeten Mahvash Sabet och översättaren Sarvenaz Ahmadi som båda sitter fängslade i Iran.

Foto: Civil Rights Defenders

I projektet *Backa Demokratin* hålls utbildningar för civilsamhället.

Demokratin kan inte tas för given

Natur & Kultur stöder Civil Rights Defenders för projektet *Backa Demokratin*, som mobiliserar civilsamhällets aktörer och en bred allmänhet för att stödja de fri- och rättigheter som svensk demokrati vilar på.

I projektet ingår utbildning och stöd till civilsamhällesorganisationer samt granskning av politiska förslag och beslut med utgångspunkt i de fri- och rättigheter som Sverige har förbundit sig att säkerställa genom internationella konventioner. En levande demokrati förutsätter ett brett engagemang i samhället och att utsatta grupper och minoriteter inte tystas genom att utsättas för hat och hot. Civil Rights Defenders är en

politiskt och religiöst obunden människorättsorganisation som försvarar medborgerliga och politiska rättigheter och stärker människorättsförsvarare som är utsatta för risker.

Foto: Adrian Pehrson

Vetenskap & Allmänhet arrangerar bland annat dialogmöten mellan forskare och allmänhet.

Nytt resurscentrum för forskningskommunikation

Natur & Kultur ger stöd till Vetenskap & Allmänhet, en ideell förening som främjar dialog och öppenhet mellan allmänhet och forskare.

Natur & Kulturs stöd under 2024 har gått till Vetenskap & Allmänhets arbete med att utveckla ett resurscenter för kurser och utbildningar i forskningskommunikation. Centret vänder sig framför allt till dem som hjälper forskare att bli bättre på att kommunicera sin forskning. Man vill erbjuda kursförmedlare runt om i landet stöd, resurser och möjlighet till erfarenhetsutbyte.

Under våren 2024 undersökte Vetenskap & Allmänhet vilka kurser som finns tillgängliga i dag och vilka utmaningar och behov man upplever som kursgivare. Man bevakade också den internationella utvecklingen inom området. Målet är att forskare än mer ska kunna nå ut med sin forskning till det omgivande samhället.

Foto: KVA

Sex nummer har hittills kommit ut i serien *Vetenskapen säger*.

Skriftserie förmedlar samhälls- aktuell forskning

Natur & Kultur stöder Kungl. Vetenskapsakademiens populärvetenskapliga skriftserie *Vetenskapen säger* som förmedlar samhällsaktuell forskning till en bred publik.

Under 2024 har *Vetenskapen säger* kommit ut med ett nummer om AI. Det distribuerades till lärare, blev snabbt mycket efterfrågat och fick tryckas till. Efter att det visat sig att årets Nobelpris i både fysik och kemi har starka kopplingar till AI, beslutades att en ny och något utökad version ska tas fram.

Under Riksdagens årliga forskningsdag, i år på temat AI, medverkade Akademiens ständige sekreterare Hans Ellegren som moderator och flera av Akademiens

ledamöter föreläste. Alla närvarande riksdagsledamöter fick ett exemplar av *Vetenskapen säger – om AI*.

I september anordnades ett evenemang för gymnasieelever kring *Vetenskapen säger – om människans evolution*, där över tusen gymnasieelever deltog på plats.

Alla skrifter i serien finns att beställa eller ladda ned på kva.se/vetenskapensager. De kan också beställas av lärare via Utbudet.

Stärker vetenskapens roll i samhället

Natur & Kultur ger stöd till Sveriges unga akademi för att bidra till ökat intresse och förståelse för vetenskap, särskilt hos barn och unga.

Forskning spelar en central roll för att möta de utmaningar som världen står inför. Sveriges unga akademis utåtriktade verksamhet har under 2024 haft ett stort fokus på vetenskapens roll i samhället, och även på barn och ungas kunskapsökande.

Akademien har varit med och grundat *Kommittén för demokratins röstbärare* för att skapa samverkan mellan kulturutövare, forskare och journalister kring gemensamma demokratiutmaningar. Man har även haft ett samarbete med riksdagen för att stärka kunskapsutbytet mellan forskare och beslutsfattare.

Akademins ledamöter har också mött hundratals barn och unga och samtalat om forskning och vetenskap, samt inlett ett samarbete med regissören Linus Tunström, som coachat några av ledamöterna i "vetenskaplig storytelling".

Sveriges unga akademi är en oberoende, tvärvetenskaplig akademi för några av Sveriges bästa yngre forskare. Akademien arbetar för att öka intresset och förståelsen för forskning och vetenskap hos allmänheten, med särskild tonvikt på barn och unga.

Foto: Sveriges unga akademi

Ledamöter från Sveriges unga akademi har mött hundratals barn och unga i samtal om forskning och vetenskap.

Kunskapsförmedling baserad på vetenskap

Natur & Kultur ger stöd till tidskriften *Forskning & Framsteg* för att öka allmänhetens tillgång till aktuell forskning och bidra till en vetenskapligt grundad samhällsdebatt.

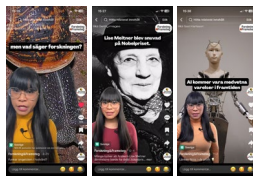
Sedan hösten 2023 finansierar Natur & Kultur ett treårigt projekt för att nå ut med vetenskapsjournalistik i sociala medier. Redaktören Catherine Fulgencio producerar innehåll för TikTok, Instagram och Youtube shorts. Hon har även föreläst för bland andra Stockholms universitet och på branschdagen Tidskriftsdagen om hur *Forskning & Framsteg* når ut till unga målgrupper genom dessa kanaler.

I oktober belönades satsningen med branschutmärkelsen *Tidskriftspriset 2024* i kategorin Årets rörligt.

Sedan 2021 finansierar Natur & Kultur även två forskarredaktörer: Per Snaprud (naturvetenskap, medicin och teknik) och Lina Wennersten-Gradert (humaniora och samhällsvetenskap) hos *Forskning & Framsteg*. De söker upp och handleder forskare som vill skriva fördjupande eller debatterande för allmänheten och genomför skrivarkurser för forskare.

Per Snaprud, Jonas Mattsson och Catherine Fulgencio vid prisutdelningen på Tidskriftsgalan.

Foto: Anette Persson

Foton: Privat

Magnus Linton håller skrivarworkshop för forskare.

Konsten att berätta med vetenskap

Natur & Kultur ger stöd till Institutet för framtidsstudiers projekt *Text & Stil* som med skrivsupport hjälper samhällsaktuell forskning att nå ut.

Med bokskrivarskola, interaktiva workshops och föreläsningar om skrivet berättande handleder författaren Magnus Linton intresserade forskare vid alla svenska lärosäten. Målet är att minska klyftan mellan vetenskap och offentlighet genom att inspirera till mer forskarskriven text för bred publik. Under 2024 tog över 800 forskare del av projektet. Psykiatriprofessorn

Christian Rück, som gick projektets bokskrivarskola 2021, vann 2024 års Augustpris i fackboksklassen för sin bok om självmord.

Institutet för framtidsstudier är en självständig forskningsstiftelse som bedriver samhällsvetenskaplig forskning om frågor av stor betydelse för hur vi formar vårt framtida samhälle.

Foto: Linnéuniversitetet

Sverige har nu mycket goda förutsättningar att skapa ett starkt kunskapsfält inom sakprosa, menar Anna Jungstrand, Sveriges enda professor i sakprosa.

Sakprosa i fokus: forskning, utbildning, samverkan

I samarbete med Författarförbundet och Läromedelsförfattarna finansierar Natur & Kultur Sveriges första och enda professur i sakprosa. Tjänsten innehas sedan starten 2023 av Anna Jungstrand vid Linnéuniversitetet. I samarbete med Institutet för framtidsstudier har hon initierat Sveriges första sakprosafestival *Sakli(g)t* och hennes första kurs i litterär sakprosa *Att skriva så att världen lyssnar* har ett högt söktryck.

Nu ligger även en nationell doktorandkurs i litterär akademisk sakprosa i startgroparna, liksom samarbeten med Dansk Författarförnings faklit-terära grupp och Forskningsmiljö Norsk sakprosa.

Sakprosa beforskas inom en rad olika akademiska ämnen och diskuteras på olika plattformar i offentligheten. Här finns mycket goda förutsättningar att skapa ett starkt kunskapsfält.

Forskartjänster inom historieämnet och i psykologi

För att stödja fri forskning och bidra till en kunskapsbaserad samhällsdiskussion finansierar Natur & Kultur tillsammans med Vitterhetsakademien fyra akademiforskartjänster, två med historisk inriktning och två inom psykologi.

Idéhistorikern Martin Jansson, Uppsala universitet, och litteraturvetaren Therese Svensson, Södertörns högskola, tillträdde 2024 varsin treårig tjänst med historisk inriktning. Martin Janssons projekt handlar om relationen mellan historia och politik under mitten av 1800-talet då Sveriges politiska system förändrades i grunden genom representationsreformen. Therese Svenssons projekt handlar om föreställningar om ras som finns närvarande i den svenska arbetarlitteraturen 1918–1939.

Sedan tidigare finansierar Natur & Kultur även två akademiforskartjänster inom psykologi. Psykologerna Johan Bjureberg, Karolinska Institutet, och Kenny Skagerlund, Linköpings universitet, är verksamma sedan 2022 och har kommit långt med sina respektive projekt. Johan Bjurebergs forskar om psykisk ohälsa hos barn och ungdomar och Kenny Skagerlund om matematikproblematik i skolan.

Foto: Privat

Martin Jansson, Therese Svensson, Kenny Skagerlund och Johan Bjureberg

Forskning om mediernas roll i demokratin

Natur & Kultur stöder Institutet för mediestudier som initierar forskning för att öka kunskapen om hur medier fungerar och agerar.

Institutet för mediestudiers forskning handlar ytterst om journalistikens roll i en fungerande demokrati: att granska makten och skildra verkligheten. Lika viktigt är att med kritisk blick analysera journalistikens utmaningar och svagheter.

Navet för verksamheten är årets rapporter, som presenterar den forskning som institutet initierat. Det vetenskapliga arbetet presenteras i rapporter, seminarier och poddar, med empiri och inspel från forskare, journalister, makthavare samt samhällsdebattörer. Allt material finns kostnadsfritt på institutets sajt, mediestudier.se.

Foto: Jonathan Lundqvist

Casten Almquist, styrelseordförande för Bonnier News, och kulturminister Parisa Liljestrand diskuterar medieåret 2024 och utmaningar som väntar 2025.

De fem rapporter som sammanställts under 2024 är:

1. Medierna och energipolitiska beslut
2. Politik och lokala medier
3. Medieetik och offentlighet
4. Annonsörerna byter spelplan – överlever journalistiken?
5. Mediestudiers årsbok 2024 – haltande affärsmodeller & nytt mediestöd

Fyra webbsända seminarier har arrangerats och även sända i SVT Forum. En rapport presenterades i en podd.

Den berättande fackboken i fokus för festival

Natur & Kultur ger stöd till kulturcentret Rikstolvan för Sakli(g)t, en festival för litterär sakprosa. Festivalen arrangeras i samarbete med Institutet för framtidsstudier och Linnéuniversitetet. Bakgrunden till festivalen är sakprosans centrala roll som kunskapsförmedlande kitt mellan vetenskap och allmänhet.

Sakprosafestivalen Sakli(g)t är en arena där den berättande fackboken står i fokus. Här förs fördjupande diskussioner som rör frågor om fakta, sanning, berättelse och verklighet.

Tanken är att festivalen, i likhet med vad som redan görs i Norge och Danmark, ska samla de miljöer i landet som har ett speciellt intresse för litterär sakprosa, så

som förlag, universitet, författare, författarförbund, handel etc.

Sakli(g)t vill växa till en återkommande mötesplats för det skrivna dokumentärberättandet som genre, kunskapsförmedlare, professionellt uttryck, marknad och studieobjekt. Festivalen arrangerades för första gången sommaren 2023 i Järrestad på Österlen.

Foto: Rikstolvan

Läsning ur den ukrainska pjäsen *Bad Roads* av Natalka Vorozhbyt.
Fr.v. Iryna Novikova, Vanna Rosenberg, Erik Olsson, Katya Kisten, Anders Blentare.

”

Resestipendiet ger oss en fantastisk möjlighet att ta del av den senaste forskningen kring vår målgrupp, elever som är döva eller har hörselnedsättning och som får tvåspråkig undervisning. Vi hoppas komma hem fyllda av inspiration och nya kunskaper som vi kan dela med våra kollegor och använda för att utveckla vår undervisning.

LINDA EINEVALL får Natur & Kulturs resestipendium för lärare och reser med två kollegor, alla knutna till Specialpedagogiska skolmyndigheten, till en internationell kongress för dövundervisning i Rom.

Natur & Kulturs stipendier

Med våra stipendier vill vi stödja dem som berikar litteratur och samhällsdiskussioner. Författare, översättare, forskare, lärare, psykiatrer under utbildningär några av de som kan söka.

nok.se/stipendium

Stipendier för fördjupning och skrivtid

Natur & Kulturs litterära arbetsstipendium ger författare och översättare möjlighet till arbetsro och fördjupning. Syftet är att de ska bidra till högre litterär nivå och därmed större läsupplevelser. Vi utlyser sexton stipendier årligen.

Foto: Kaisa Göransson

Natur & Kulturs litterära arbetsstipendierna 2024 gick till:

Skönlitteratur

Monica Anjefelt skriver en roman som utspelar sig i "Bunkern för rörlig bild", där Mara Caliban behöver en paus från rörposten med beställningar på förproducerade dödsrunor över kända kulturpersonligheter.

Tomas Bannerhed formar skärvor ur sin fars liv till en litterär minnesteckning. Ett försök att närma sig och bättre förstå människan bakom det psykiska lidande som överskuggade allt i så många år.

Edgar Corvera skriver om två bröder som skiljs åt under inbördeskriget i El Salvador. Den äldre brodern hamnar i Sovjetunionen och sedan i Sverige medan den yngre brodern blir kvar som gerillasoldat.

Agri Ismail skriver en roman med huvudtemat övervakning. Den skildrar tiden efter Saddam Husseins skräckvälde och uppkomsten av de första kurdiska spionorganisationerna i irakiska Kurdistan i samband med USA:s invasion.

Nino Mick skriver en vardagsnära roman om Falköpings lasarett vårvintern 1917, där en död tändsticksarbeterska berättar historier från första världskrigets dyrtider.

Zhiwar Rashid skriver en kollektivroman, inspirerad av Nobelpristagaren Svetlana Aleksijevitj, om morgonen den 16 mars 1988 då Saddamregimen bombade hans födelsestad Halabja med ett kemiskt vapen.

Sakprosa

Johan Kihlberg skriver om barnrikehusen och de som levde där. Barnrikehusen var statens första stora satsning på att förse också mindre bemedlade med en god bostad.

Fanny Nilsson är läkare och skriver en reportagebok om framtidens sjukvård. Genom intervjuer med forskare, vårdpersonal och patienter runtom Europa belyser hon gemensamma problem och olika länders försök till lösningar. Boken utforskar hur världens bästa sjukvårdssystem skulle kunna se ut och närmar sig svaren på frågan om det finns en framtid för allmän sjukvård i Sverige.

Sofia Rönnow Pessah skriver om Europas relation till flykt. Genom att följa sin judiske morfars flyktväg i Grekland vill hon undersöka paralleller till dem som idag vandrar samma vägar i väntan på asyl. Flyktens lidande tvingade en gång världens länder att enas om Flyktkonventionen, idag byggs Fort Europa ständigt starkare. Vem är vi beredda att rädda och vad avslöjar det om oss?

Martin Schibbye skriver om oljebolaget Lundin (tidigare Lundin Oil) och om den historiska rättegång som inleddes i Stockholms tingsrätt i september 2023 där oljebolagets chefer står åtalade för grovt folkrättsbrott för verksamheten i Sudan åren 1999–2003.

Michael Verdicchio granskar historiska övergrepp mot funktionsnedsatta barn och ger en sann hjältehistoria om personerna som blev drivande i en av Sveriges viktigaste funktionsrättsreformer – som på 80-talet gav tusentals barn rätt till liv utanför institution.

Kerstin Weigl skriver om när de stolta blomstrande bruksorterna förlorade sina industrier; då butikerna stängde och bussarna slutade gå. En färgstark berättelse om människorna som inte försvann.

Barn- och ungdomslitteratur

Ester Chiedza Roxberg ska göra tre illustrerade bilderböcker för barn mellan tre och sex år där hon tolkar och inspireras av fablerna från sin zimbabwiska hemby.

Jessica Schiefauer skriver om Blanche som är 18 år och omgiven av vuxna som ser sina egna behov, men inte hennes. En sagoklingande roman om en död mamma, en pappa som har abdikerat, en svår styvmor, sju färgstarka vänner och en ung kvinna som tar ut en egen riktning mot vuxenlivet.

Översättning

Marie Anell ska översätta Sahar Khalifas *Min första kärlek* från arabiska. Khalifa är en av den palestinska litteraturens största prosaförfattare. Romanen utspelar sig både i samtiden och i det förgångna och kastar nytt ljus över Palestinas moderna historia.

Lisa Lindberg översätter Alix Cléo Roubauds *Journal* från franska. Det är en samling privata anteckningsböcker som skrevs av den kanadensiska fotografen de sista åren av hennes liv, innan hon dog vid 31 års ålder 1983.

Stipendier som förmedlar forskning

Natur & Kulturs populärvetenskapliga arbetsstipendium ska möjliggöra spridning av forskning till allmänheten. Projekten ska förmedla vetenskapliga rön till en bred publik och bidra till samtal och fördjupad kunskap om forskning inom områdena människa, samhälle, bildning och hälsa.

Natur & Kultur populärvetenskapliga arbetsstipendium 2024 gick till:

Hanna Cinthio, mellanösternvetare och fil dr i socialt arbete ska belysa föreställningar om kvinnlig oskuld och kyskhet ur en mängd olika perspektiv: historiskt, sociologiskt, medicinskt, mytologiskt, politiskt, poetiskt. Syftet är att fördjupa kunskapen om ett socialt fenomen som i högsta grad präglar människors liv.

Cecilia Fredriksson, professor i etnologi vid Lunds universitet skriver en bok om tångens kulturhistoria och framtidspotential. Marina resurser är viktiga ur ett hållbarhetsperspektiv och förväntningarna är stora på att havets blå åkrar ska ge plats för nya grödor. Men hur kan tång introduceras och skapa mervärde?

Mikael Härlin, docent i systematisk biologi vid Linnéuniversitetet gör i en kommande bok en filosofisk twist på biologisk mångfald. Genom en djupdykning i aktuell filosofisk forskning undersöker han frågor om arters vara eller icke vara, hur och varför vi klassificerar vår omgivning och hur och var vi drar gränser mellan arter.

Cecilia Solér, docent i företagsekonomi vid Handelshögskolan i Göteborg ska skriva om hur och varför konsumtionssamhället och reklam skapar stress hos många konsument. Vad kan vi som samhälle och som enskilda konsument göra för att minska konsumtionsrelaterad stress?

Maria Wolrath Söderberg, docent i retorik vid Södertörns högskola ska skriva en bok om tankestrukturer som förekommer i politiken som på olika vis hindrar eller fördröjer klimatomställning. Utgångspunkten är en uppmärksammas forskningsrapport för regeringens miljömålsberedning.

Anders Ivarsson Westerberg, professor i offentlig förvaltning vid Södertörns högskola undersöker hur ökande administrativt arbete påverkar arbetsmiljön. Allt fler sysslar med administrativt arbete, särskilt inom offentlig sektor. Den har ibland oklar nytta, kostar pengar, uppfattas ofta vara onödig och leder till dålig arbetsmiljö. Administrerar vi oss till döds, eller kan vi göra något åt det?

Henrik Williams, professor i runologi vid Uppsala universitet skriver en heltäckande bok om runornas värld. Han är världens enda professor i runologi och vill dela med sig av sin kunskap eftersom intresset för runor och runinskrifter är stort både i Sverige och utomlands.

Ida Östenberg, professor i antikens kultur och samhällsliv vid Göteborgs universitet skriver om antiken och dess betydelse - om vad antiken var och är, varför den är betydelsefull, hur den format historien och hur den i såväl äldre tider som i vår samtid brukats och missbrukats.

Stipendier till författare som utmärkt sig särskilt

Natur & Kulturs särskilda stipendium tilldelas författare som uppmuntran till fortsatt litterärt arbete. Stipendiet på 100 000 kronor ges på initiativ av stipendiekommittén till författare, översättare eller andra som berikar det svenska språket och litteraturen.

Natur & Kulturs särskilda stipendium 2024 gick till:

Henrik Chetan Aspengren, författare och forskare bosatt i Stockholm, som ger en viktig bild av Indien som en framväxande stormakt genom frågor som klimat, ekonomi, säkerhet och nya teknologier.

Saga Cavallin, författare och kulturskribent i Stockholm. Med *Utge sig - om autenticitetens vara och värde* har hon gått på djupet i en aktuell kultur- och samhällsdebatt.

Linus Gårdfeldt, poet med rötter i Värmland som skriver i en terräng där Gustaf Fröding möter Erik Beckman och många fler. Efter hans sjätte diktbook *Brorsan, Krabban och Lädret* ser vi fram emot att läsa ännu mer.

Gunnar Harding, poet och översättare i Stockholm. Harding gett ut 20 egna diktsamlingar sedan 1967, och har publicerat tolkningsvolym av rysk, fransk, latinsk och engelskspråkig poesi. Han är senast aktuell med översättningar av Lord Byron.

Anna Höglund, författare och illustratör i Stockholm som skapar filosofiska, poetiska och ofta ganska mörka bilderböcker som talar till såväl barn som vuxna.

Aron Landahl, bildkonstnär, illustratör och bilderboks författare i Uppsala, med ett originellt bildspråk inspirerat av konst- och vetenskapshistoria.

Johanna Larsson, psykolog och poet i Malmö som i år debuterade med den säregna diktsamlingen *Bokstavstro*.

Ellen Nordmark, poet i Stockholm som i sin andra bok *Epos* tar utgångspunkt i världens äldsta litterära verk *Gilgamesheposet* med referenser till bland andra Usama bin Ladin och Donald Trump.

Saiful Baten Tito, författare, journalist och röstartist från Bangladesh som just nu har en fristad i Göteborg. Kvinnors rättigheter, övergrepp på barn och hur religiös fundamentalism påverkar samhället är några av de ämnen han skriver om.

Lennart Sjögren, poeten i Byxekrok på Öland som gett oss lyrik i över ett halvt sekel och som i år släppte sin senaste diktsamling *Regnbågen*.

Pär Thörn, poet, romanförfattare, novellist, ljud- och performancekonstnär med mera. Pär Thörn har ett uppfinningsrikt författarskap och alla möjliga och omöjliga genrer bakom och framför sig.

Stipendium uppmuntrar översättare

Med Årets översättarstipendium vill Natur & Kultur och Sveriges Författarförbund uppmärksamma och uppmuntra en nyetablerad översättare under 40 år.

Årets översättarstipendium 2024 gick till Hanna Sandborgh, född 1990 och bosatt i Tbilisi, Georgien. Hanna Sandborgh översätter från ryska och bulgariska. Hon har bland annat en konstnärlig magister i litterär översättning från HDK Valand och är för närvarande doktorand inom filologi vid Tbilisis statliga universitet. Hon har översatt Georgi Gospodinovs *Tidstillflykt* (utgiven av Ersatz 2024), den första roman som översatts från bulgariska till svenska sedan 1970-talet.

Juryns motivering

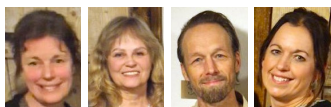
*Hanna Sandborgh har med sina översättningar inte bara givit prov på en god och brant stigande förmåga att hantera stilistiskt utmanande verk. I sin allmänna inriktning har hon också visat en vilja att aktivt luckra upp de stora språkkulturernas dominans i svensk översättningslitteratur och att söka sig till den större värld som ligger utanför världslitteraturens fåtaliga givna centrumpunkter. Så – i sitt tydliga intresse för det georgiska, i sin översättning (tillsammans med Ola Wallin) av den belarusiske motståndsmannen Maksim Znaks *Zekamerone* och inte minst genom sin utmärkta tolkning av Georgi Gospodinovs stilistiskt krävande roman *Tidstillflykt*.*

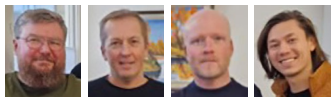
Resestipendium utvecklar lärares yrkesskicklighet

Natur & Kulturs resestipendium ger lärare möjlighet att utvecklas inom sitt yrke. Stipendiet ska användas för att ta del av praktiska undervisningsmetoder utomlands eller för att delta i internationella konferenser. Tio stipendier utlyses årligen. Det är möjligt att resa själv eller i grupp.

Natur & Kulturs resestipendium för lärare 2024 gick till:

Carina Eriksson, Ola Tegnér, Glenn Börjesson, Linda Öhman och Anna Sundqvist, lärare och specialpedagoger från lågstadium till och med högstadium inom Sjukhusundervisning i Göteborg, ska delta i en internationell kongress i Dublin på Irland. Kongressen samlar forskare och sjukhuspedagoger för att öka kvaliteten på undervisningen och det psykosociala välbefinnandet för elever på sjukhus. De fem stipendiaterna önskar stärka samarbetet mellan sjukhuslärare i Sverige och övriga världen.

Ulf Nyman, Nils Boman, Andreas Berggren och David Fahlesson, samtliga lärare på Anderstorpsskolan i Skellefteå, reser

till en av Europas största kongresser som rör den gröna omställningens potential och utmaningar. Kongressen hålls i London, Storbritannien där de ska få kunskap kring hur lärare bättre kan vara en del av den gröna omställningen. Frågan är högst aktuell i Skellefteå där flera storskaliga projekt inom gruv- och energibranschen äger rum.

Pernilla Bodestedt och Corina Welther från Kävlinge i Skåne arbetar som special-

pedagoger mot kommunens alla skolor från förskoleklass till och med årskurs 9. De ska besöka konferensen *World Literacy* i Oxford, Storbritannien för att ta del av forskning, metoder och strategier inom området litteracitet. Kunskapen förväntas bidra till att förbättra och utveckla läsundervisningen och läskunnigheten för alla deras elever och därigenom också öka likvärdigheten.

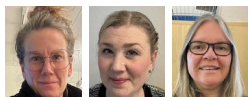

Helena Dalivin och
Agneta Jansson från
Gröndalsskolan i Nynäs-

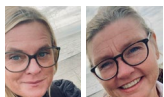
hamn reser till Tyskland för att testa en metod som stärker elevers förståelse och kommunikation i matematik. Genom samarbetet med lärare i Berlin och gemensam utvärdering av metoden hoppas de kunna bidra till en mer effektiv och innehållsrik matematikundervisning i svenska skolor.

David Nordqvist, gymnasielärare i matematik, fysik och historia på Katedralskolan i Skara reser till Bolzano i norra Italien för att medverka vid en forskningskonferens i matematikundervisning. Han vill belysa en satsning på matematikundervisning i Skara och kunna ta med nya erfarenheter från internationell implementeringsforskning.

Linda Einevall, Östervångsskolan i Lund, **Sofie Svernhagen**, Birgittaskolan Örebro samt **Ann-Charlotte Granlund**, Manillaskolan, Stockholm, som alla tre är knutna till Specialpedagogiska skolmyndigheten, åker tillsammans för att delta i en internationell kongress för dövundervisning i Rom, Italien. De vill få ny kunskap, knyta värdefulla kontakter och få inspiration för att förbättra undervisningen i den tvåspråkiga teckenspråkiga specialskolan för elever som är döva eller har hörselnedsättning.

Josefina Kling, lärare i svenska och svenska som andraspråk på Alströmergymnasiet i

Alingsås ska delta i en konferens om flerspråkighet i San Sebastian i Spanien tillsammans med kollegan **Ulrika Berg Pouget**. De ska även besöka en skola i staden som har fokus på flerspråkighet och hoppas

få med sig verktyg för att utveckla ämnesområdet och vidarebefordra ny kunskap till kollegerna i Alingsås.

Maja Dalskov, ämneslärare i bild och filosofi på Filosofiska i Skarpnäck, från förskoleklass till

årskurs 9, och kollegan **Karolina Julin** ska delta i en sommarkurs i metodik i filosofiundervisning för barn vid IAPC, Montclair University i New Jersey, USA. Genom kursen får de praktisk och didaktisk kunskap som kan utveckla Filosofiska skolas undervisning samt utöka deras internationella nätverk som delar visionen om att främja filosofisk praktik bland barn och ungdomar.

Anders Alm, gymnasielärare i juridik på Kunskapsgymnasiet i Uppsala reser till Washington, USA, för att besöka organisationen *Streetlaw*, en ideell organisation som främjar juridisk kunskap och medborgerliga rättigheter. Genom besök i skolor vill han få med sig metoder för att kunna ge sina elever bättre juridisk förståelse och förmågan att hantera juridiska frågor, vilket gynnar elevernas framtida samhällsdeltagande.

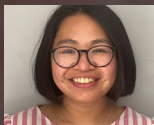
Fredrik Brohlin, lärare i samhällskunskap och historia på Spånga Gymnasium i Stockholm reser till Johannesburg, Sydafrika för att delta i konferensen *The Challenge of Never Again* för att skapa en djupare förståelse för folkmordets mekanismer. Ett centralt tema är utbildningens roll i kampen mot folkmord och förnekelse, där nya kunskaper kan stärka undervisningen om demokrati och mänskliga rättigheter i skolan.

Resestipendium utvecklar svensk psykiatri

Cullbergstipendiet är ett resestipendium för att utveckla svensk psykiatri, uppkallat efter och initierat av professor Johan Cullberg.

Cullbergstipendiet delas ut till psykiatrer eller läkare under specialistutbildning i psykiatri (ST) med syfte att stimulera till fördjupat kliniskt tänkande med inriktning på psykiatri, barn- och ungdomspsykiatri eller rättspsykiatri.

Cullbergstipendiet 2024 gick till:

Samuelle Fajutrao Falk, ST-läkare vid Norra Stockholms psykiatri, ska auskultera på

Neuropsychiatry Centre på The Royal Melbourne Hospital, Australien, för att få en insyn i den psykiatriska subspecialiteten neuropsychiatri, där neurologi och psykiatri samverkar i vården av patienter med komplexa neuropsychiatriska tillstånd.

Christine Takami Lageborn, ST-läkare vid Psykiatri Sydväst, Stockholm, samt tidigare journalist,

kommer att besöka Sapporo Medical University Hospital i Japan för att där studera vården efter suicidförsök som sker i samarbete mellan psykiatri och andra specialiteter och med uppföljning av olika samhällsaktörer efter utskrivning.

Niklas Kahlmann, ST-läkare inom Region Stockholms barn- och ungdomspsykiatri,

ska besöka den barn- och ungdomspsykiatriska kliniken i Wellington, Nya Zeeland, för att studera hur kulturella aspekter påverkar hur familjer söker och ges vård.

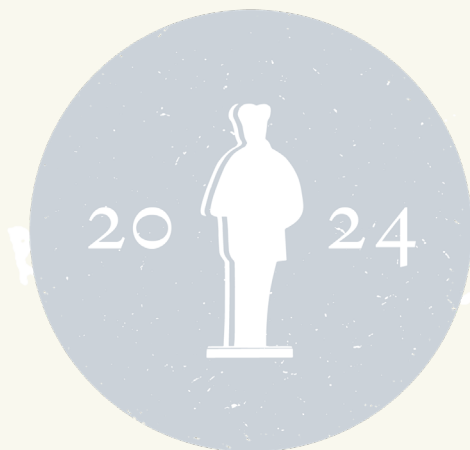

Annika Tiger, överläkare på Mottagning för unga vuxna, Psykiatri Södra

Stockholm, ska auskultera på enheten Youth and Adolescent Psychiatry, Tokyo Metropolitan Matsuzawa Hospital, Japan, för att lära hur man där arbetar med unga vuxna och hur man integrerar forskning i klinikerbetet.

Psykiatern och professorn Johan Cullberg (1934–2022) var författare på Natur & Kultur, bland annat till flera banbrytande böcker.

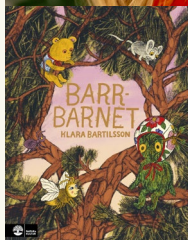
Stipendier till August- nominerade

Natur & Kulturs författare som nomineras till Augustpriset tilldelas även Johan Hansson-stipendiet på 20 000 kronor. Stipendiet är uppkallat efter Natur & Kulturs grundare Johan Hansson. Eftersom Weyler förlag nu även ingår i Natur & Kultur tilldelas det även författare som utges på Weyler.

Johan Hanssonstipendiet 2024 gick till:

Richard Tellströms
Varje tugga är en tanke, var nominerad i kategorin Årets svenska fackbok.

Klara Bartilssons
Barrbarnet, var nominerad i kategorin Årets barn- och ungdomsbok.

Sara Lundbergs
Ingen utom jag var nominerad i kategorin Årets barn- och ungdomsbok.

Lotta Geffenblad och Jenny Bergmans
En djungelsaga var nominerad i kategorin Årets barn- och ungdomsbok.

”

Mitt arbete grundar sig på ett starkt intresse för att försöka bistå unga talanger att hitta sin väg i mycket svåra och utsatta yrken. Jag har också strävat efter att beställa den bästa nya musikdramatiken och hitta det bästa bland den bortglömda, samt att ge publiken upplevelser som de inte visste fanns. Att det jag arbetat för blir ihågkommet och uppskattat med ett sådant här pris hade jag inte kunnat föreställa mig.

NILS SPANGENBERG, mottagare
av Natur & Kulturs kulturpris 2024.

Priser lyfter fram kultur, debatt och forskning

Natur & Kulturs priser lyfter fram personer som har gjort viktiga insatser inom kulturområdet, betydande inlägg i samhällsdebatten eller främjat spridning av forskning.

Regissören som vägleder unga talanger

Natur & Kulturs kulturpris 2024 tilldelades Nils Spangenberg. Han fick priset för sitt arbete med att utveckla verksamheten vid Vadstena-Akademien, där han har väglett och sporrat unga talanger i alla de konstarter som utgör operakonsten.

Juryns motivering:

Natur & Kulturs kulturpris tilldelas 2024 Nils Spangenberg för att som vd och konstnärlig ledare ha utvecklat den mångfacetterade verksamheten vid Vadstena-Akademien och därigenom väglett och sporrat unga talanger i alla de konstarter som krävs för att skapa det allkonstverk som operan utgör.

Nils Spangenberg är sångare och operaregissör och var fram till augusti 2024 vd och konstnärlig ledare för Vadstena-Akademien.

Natur & Kulturs kulturpris delas årligen ut till en eller flera personer som har gjort en väsentlig insats på kulturområdet. Prissumman är 500 000 kronor.

Kulturpriset
NATUR & KULTUR

Hon fördjupar kunskapen om gängkriminalitet

Natur & Kulturs debattbokspris 2024 tilldelades Lisa dos Santos. Hon får priset för sin bok *Älskade bror – en rapport från gängvåldets Sverige*, som skildrar gängkriminaliteten ur en åklagares perspektiv.

Juryns motivering:

Natur & Kulturs debattbokspris 2024 tilldelas Lisa dos Santos för att hon med klar blick och vågad stil fördjupar kunskap om gängkriminaliteten som systemhotande kraft. *Älskade bror* är en oväntad insidesrapport från det nya våldets Sverige, där hänsynslösa mord alltför sällan slutar i fällande dom – och om hur tillståndet kan ändras.

Lisa dos Santos är åklagare, författaren och debattör.

Natur & Kulturs debattbokspris tilldelas årligen en författare till en svensk fackbok som under det senaste året väsentligen bidragit till samhällsdebatt, fördjupad reflektion och nya insikter. Prissumman är 250 000 kronor.

Debattpri-
set
NATUR & KULTUR

Hon gör vetenskap begriplig

Natur & Kulturs populärvetenskapliga pris 2024 tilldelades Emma Frans för hennes breda och livfulla kommunikation som gör forskning och vetenskap begriplig.

Juryns motivering:

Emma Frans tilldelas Natur & Kulturs populärvetenskapliga pris 2024 för sin breda och livfulla kommunikation av forskning och vetenskap. Genom böcker, artiklar i dagspress, poddar och sociala medier når hon en mycket stor och mångsidig publik. Emma Frans har rört sig utanför sitt eget forsknings-område, medicinsk epidemiologi, med vilja och kritiskt engagemang för att göra vetenskapen begriplig. Genom att diskutera expertrollen och dess gränser har hon även bidragit till att fördjupa förståelsen för forskarnas och experternas roll i samhället.

Emma Frans (1981) är doktor i epidemiologi och senior forskningsspecialist vid institutionen för medicinsk epidemiologi och biostatistik vid Karolinska institutet. Hon är även författare, skribent och föreläsare, aktiv i sociala medier och poddar.

Natur & Kulturs populärvetenskapliga pris tilldelas årligen en person som på svenska framgångsrikt förmedlat aktuell forskning till en bred allmänhet. Prissumman är 250 000 kronor.

**Populär-
vetenskapliga
priset**

NATUR & KULTUR

Med oförtröttligt engagemang för läsningen

Ingvar Lundbergpriset 2024 tilldelades Läsrörelsens grundare Elisabet Reslegård.

Juryns motivering:

Ingvar Lundbergpriset tilldelas Läsrörelsens grundare Elisabet Reslegård för hennes stora engagemang för barns läsning och rätten till ett språk. I ett kvarts sekel har hon outtröttligt drivit opinion för läsandet. Genom stor kreativitet och ihärdigt arbete har hon tänt läsgnistan hos många barn och satt fokus på betydelsen av läsning för det demokratiska samhället.

Ingvar Lundbergpriset tilldelas årligen en person som har gjort avgörande insatser inom forskning eller utbildning för att främja kunskap om läs- och skrivinlärning. Prissumman var 150 000 kronor 2024.

2025 byter priset namn till **Natur & Kulturs läspris – till minne av Ingvar Lundbergs insatser för barns läsutveckling**. Prissumman höjs till 250 000 kronor.

**Ingvar
Lundbergpriset**
NATUR & KULTUR

Översättning med humor och musikalitet

Priset Årets översättning tilldelades 2024 Daniel Gustafsson för hans musikaliska och förtrogna översättning av László Krasznahorkais förbryllande och humorfyllda roman *Herscht 07769*.

Juryns motivering:

Romanen *Herscht 07769* formas av en berättarröst, vars smidighet och rörlighet låter den färdas in i och ut ur medvetanden med olika slags livstempo och sinnesnärvaro – allt för att driva den gastkramande hämndhistorien framåt. Översättningen från ungerska till svenska har in i minsta detalj, med humor och med stor musikalitet förverkligat denna avancerade stilkonst. Den absurda berättelsen om *Herscht*, som på grund av sin vänlighet och exceptionella kroppsstyrka dras in i både nazistligor och Bachrepetitioner, i både vargjakter och astrofysiska debatter, är nu, tack vare Daniel Gustafsson insats, ett betydande litterärt konstverk även på svenska.

Årets översättning är ett pris till årets bäst översatta bok. Det delas sedan 2019 ut i ett samarbete mellan stiftelsen Natur & Kultur och Sveriges Författarförbund.

ÅRETS ÖVERSÄTTNING

Ekonomisk sammanställning

Priser, stipendier och stöd 2024

Stipendier

Litterära arbetsstipendier	1 600 000
Särskilda stipendier	1 100 000
Populärvetenskapliga stipendier	800 000
Årets översättarstipendium	50 000
Johan Hansson stipendier	80 000
Cullberg stipendier	230 000
Resestipendium för pedagoger	500 000
	4 360 000

Priser

Natur & Kulturs kulturpris	500 000
Natur & Kulturs debattbokspris	250 000
Ingvar Lundbergpriset	150 000
Natur & Kulturs populärvetenskapliga pris	250 000
Årets översättning	100 000
	1 250 000

Finansiellt stöd

24 582 000

Summa stipendier, priser, stöd

30 192 000

Stödmottagare 2024

Bibliotek Eslöv och Hammarkullen

Civil Rights Defenders

Den stora läsutmaningen

Drakkultur

En bok för alla

Expo

Fanzingo

Forskning & Framsteg

Förenade Förorter

Författarcentrum Väst

Författarcentrum Öst

Helamalmö

Höj rösten

Institutet för framtidsstudier

Institutet för Mediestudier

Kungl. Vetenskapsakademien

Kungl. Vitterhetskapademien

Linnéuniversitetet

Läsfrämjarinstitutet

Rikstolvan

Sveriges Unga Akademi

Svenska PEN

Tillsammans i Förening

Vetenskap & Allmänhet

Översättarcentrum

...samt flera mindre stöd.

”

Natur & Kulturs vision är att fler människor ska ha möjlighet att engagera sig i samhället – och vi vet att läsande och lärande är nyckeln till att kunna tänka självständigt, reflektera över sin omvärld och göra sin röst hörd.

På gång 2025

Vi fortsätter att använda våra ökade överskottsvinster till att stödja en mångfald av röster. Under 2025 har vi flera nya stöd och samarbeten på gång.

- Natur & Kultur kommer under tre år att ge stöd till Rinkeby Folkets hus. Stödet går både till den unika läxhjälp som erbjuds barn och unga och till Rinkeby Bokfestival.
- Tidskriften Respons får stöd i tre år för att utveckla sitt artikelarkiv med pedagogiska verktyg och moduler för lärare och elever i gymnasieskolan.
- Littfest i Umeå får stöd 2025 för att utveckla projektet *UngdomLitt*, med program för unga vuxna från gymnasiet och uppåt under en dag på Littfest 2025.
- Reportrar utan gränser får verksamhetsstöd i tre år för att planera och driva verksamhet i Sverige, bland annat besök på gymnasieskolor och säkerhetsrådgivning till journalister. Skolbesöken genomförs i samarbete med exiljournalister och eleverna får bl.a. veta mer om betydelser av pressfrihet.
- Föreningen Intize, grundad av studenter på Chalmers i Göteborg, får stöd under 2025 för att främja lärande och intresse för matematik genom mentorskap och olika aktiviteter. Målgruppen är bl.a. elever på högstadiet och gymnasiet.
- Under 2025 kommer Helamalmö med stödet från Natur & Kultur genomföra en förstudie kring "pappaläsning", där man jobbar direkt med pappor för att öka läsandet för barn.

Arbetsgruppen för priser, stipendier och stöd 2024:

Lotta Brilioth Biörnstad, chef för Ideella verksamheten
och ansvarig för ekonomiska stöd

Karin Tengby, projektledare priser och stipendier

Åsa Aura, administration

Sanna Wallin, kommunikation

Per Almgren, vd

Medlemmar i stipendiekommittéer, jurygrupper
och stiftelsens styrelse finns angivet på nok.se

nok.se

stiftelsen@nok.se

08-453 86 00

Grafisk form: Boostock (inlaga)
och Tegel & Hatt (omslag)

Varje gång du väljer förlaget Natur & Kultur är du med och bidrar till något större.

Vi är en oberoende stiftelse som ska göra skillnad i samhället. Förutom att inspirera till läsande och lärande stärker vi röster i det demokratiska samtalet genom priser, stipendier och stöd. **Vi ger ordet till fler.**